

Marcel-Valeriu BENE

ROMÂNI DIN DIASPORĂ ȘI MONUMENTELE LOR FUNERARE UITATE

Nu știu de ce, pentru mine cimitirele au reprezentat totdeauna o atracție deosebită. Poate pentru faptul că în frumosul cimitir din Cluj mi-am pregătit multe din examenele de medicină, chiar la cripta părinților mei, sau poate pentru că, de multe ori, prin profesia mea de medic, am fost cu moartea alături.

La Paris, având un apartament lângă vestitul cimitir Père-Lachaise, cel mai mare din oraș (peste 43 ha), de câte ori am avut timp liber, nu am pregetat să-l vizitez.

Înființat în 1803/1804 de Napoleon, pe locul fostei „case de la țară” (dăruite chiar de monarh) a iezuitului Père Lachaise, confesorul lui Ludovic al XIV-lea, el adăpostește azi peste 1.000.000 de dispăruți, dintre care 200 de mari personalități. Aici repauzează pentru vecie nu capete încoronate sau marea nobilime, ci oameni de vază, rămași în istorie pentru faptele sau descoperirile lor. Așezat pe o culme, cu o latură la sud și alta la nord, este străbătut de alei de la est la vest și de la sud la nord. Este dotat cu multă verdețură și arbori mari, unii depășind 100 de ani. Criptele sunt numeroase, multe sunt adevărate opere de artă. Unele sunt foarte mari, cât niște capele. Peste tot flori și bănci și, în canicula din vară, e foarte plăcut să te odihnești aici la răcoare și să meditezi asupra vieții viitoare. Pe aleea centrală, chiar în mijloc, sunt două adevărate biserici și, mai jos, un rondou în mijlocul căruia se află statuia lui Casimir Périer (fiu al unuia dintre fondatorii Băncii Franței și bunicul unui președinte din timpul celei de-a III-a Republici). Cele mai vizitate morminte sunt cel al lui Frédéric Chopin și cel al lui Jim Morisson. La Chopin sunt totdeauna flori proaspete și lumânări aprinse, lucru rar aici, căci la francezi nu se aprind lumânări la morți, se aduc numai flori. Dar aici majoritatea vizitatorilor sunt polonezi și ei își mențin tradiția. La Jim Morisson, cântărețul dragostei, al alcoolului, drogurilor și sexului, adulat de tineri, la 20 de ani de la moartea lui, nu mai puțin de 3000 de tineri au invadat cimitirul, de a fost necesară intervenția poliției. În partea de nord, cam la mijloc, e crematoriul și, lângă el, Colombarium, care adăpostește peste 50.000 de urne. Crearea lui a fost necesară din lipsă de spațiu. E și la suprafață și la subsol, unde am găsit numai locul unde a fost urna vestitei cântărețe Maria Callas, căci, la dorința ei, cenușa i-a fost răspândită pe Marea Egee, dar placa comemorativă s-a păstrat. În extrema stângă, la est,

este spațiul rezervat Holocaustului, cu monumente de zeci de metri, aici fiind înmormântați și comuniști importanți, ca Jacques Duclos, Paul Éluard, Maurice Thorez și alții. Tot aici este și zidul federațiilor, adică al răsculaților de la Revoluția din 1871, căci cei ce rămăseseră în viață s-au refugiat aici și, prinși de armată, au fost aliniați la zid și împușcați. La 1 mai e plin de flori aici. Jos, în dreapta, este un sector mic al evreilor, aici fiind și cavoul familiei Rothschild. Intrând pe poarta principală, în față se află un monument închinat tuturor morților.

În peregrinările mele prin vestitul cimitir, nu mică mi-a fost uimirea când am descoperit o serie de români. Pe alea de jos este cavoul familiei Fețeanu (no. 1) – medic veterinar, care a făcut o mare avere la Paris. În porțiunea din extrema estică zace Nicolae Penescu, fostul secretar al Partidului Național Țărănesc, decedat în urma unei scrisori explozive trimise de Securitate (no. 2). La poziția 68 este cavoul lui George Enescu. Făcut din marmură albă, l-am găsit plin de mușchi, așa că numele celor decedați nu se mai vedeau. Am reușit să-l curăț împreună cu un amic (doctorul Cavaliotti din București) și m-am îngrijit să fie curat și să aibă flori. De ziua morților îi aprind o lumânare ce rezistă la vânt și atunci, către seară, când se întunecă, francezii vin la lumină (căci am precizat că ei nu pun lumânări) și întrebă curiosi: „Cine este?”. Puțini știu de el, din păcate. Am fost revoltat că, pe ultimul plan al cimitirului, el nu mai figurează. Adresându-mă administrației, mi s-a spus că va fi dus în țară. Probabil că l-au confundat cu Nicolae Titulescu (no. 3). În Colombarium am găsit pe arhitectul Ștefan Gane, apărătorul monumentelor istorice române (no. 4) și, lângă el, pe Dumitru Milcoveanu, muzician român (no. 5). În porțiunea de nord-est este cavoul Bibescu (no. 6), cu Anna de Noailles (de origine română, din neamul Brâncovenilor) și Martha Bibescu. În extrema dreaptă am găsit pe generalul Pietraru (no. 7) și, lângă el, la no. 8, cavoul familiei Lionel Manolescu (1916–1944), „Mort pour la France“. Jos, în sud, este înmormântat recent sculptorul și pictorul George Apostu (no. 9), iar pe alea din nord – față de ieșirea de aici, am găsit pe senatorul Mărgăritescu, decedat în 1860; chiar la ieșire, pe o alee lăturalnică, un splendid cavou în marmură albă adăpostește pentru vecie pe marea actriță Elvira Popescu (no. 119). Poate că și alți românași își dorm aici somnul de veci, dar încă nu i-am găsit.

Dintre francezi, dar și dintre cei de altă nație, însă decedați la Paris, aș menționa pe: Guillaume Apollinaire, Honoré de Balzac, Vincenzo Bellini, Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais, Xavier Bichat (anatomist și fiziolog), Georges Bizet, Maria Callas, Jean-François Champollion (epigrafistul ce a decriptat hieroglifele egiptene), Sidonie Gabrielle Colette, Alfred Cortot, Alphonse Daudet, Louis David (pictorul oficial al lui Bonaparte, exilat ca regicid, mort la Bruxelles și adus în țară târziu, din cauza fostelor sale convingeri politice), Jean Dubuffet (pictor, mort în 1985), Max Ernst, Théodore Géricault, Jean de La Fontaine, Édouard Lalo, (Jean-Baptiste Poquelin, zis) Molière, Alfred de Musset, Antoine-Augustin Parmentier, Édith Piaf, Camille Pissarro, Marcel Proust, Gioacchino Rossini, Simone Signoret și Yves Montant, François-Joseph Talma (actorul preferat al lui Napoleon), Maria Walewska (doar inima contesei se află în cavoul familiei celui de-al doilea soț al ei, d’Ornano), Oscar Wilde. Aceia care au murit înainte de înființarea cimitirului au fost transferați aici spre a fi alături de frații lor întru ale geniului (vezi, de pildă, mormintele alăturate ale lui Molière și La Fontaine).

O mențiune aparte aș face pentru Samuel Hahnemann, părintele homeopatiei, și pentru creatorul spiritismului, belgianul Allan Kardec, unde totdeauna e lume, mormântul fiind acoperit de flori. Se spune că dacă pui mâna pe statuia lui și îți dorești ceva, se împlinește. Eu nu am avut norocul ăsta, dar au fost persoane ce mi-au confirmat acest lucru.

Și, ca să închei, având în vedere că familia ginerelui meu are aici un cavou, mă întreb: oare și eu mă voi odihni întru veci aici?!!